

igennem. I saa Henseende er Vilkaarene for de to Køn sikkert nogenlunde lige. Thi det maa jo vel erindres, at de faldne Mænd, hvis Vilkaar er parallelle med de faldne Kvinders, ikke maa søges der, hvor Fru Aggersborg — det synes mig — lidt mærkværdigt finder dem, nemlig blandt dem, der gaar „frit og uantastet om i Samfundet, uden at ydre Hindringer eller uretfærdige Magtovergreb nedbryder deres Viljekraft eller Selvfølelse“. De maa søges mellem de fattige Skøgers Alfonsoer, Smaagadernes Slagsbrødre, Fældedernes og Byggepladsernes lasede „Beboere“.

Altsaa: man tør ikke alene give Samfundet Skylden for, at de faldne Kvinder vanskeligere rejses end Mænd. Der maa være andre Momenter, som spiller med ind. Men hvilke — ja det er vist nærmest et rent psykologisk Spørgmaal.

Jeg tror ikke, som Fru Aggersborg synes at ville paadutte mig, at Mændene er Kvinderne overlegne paa det moralske Omraade. Tværtimod nærer jeg den største Respekt, den mest uskrømtede Beundring for den fine Takt, den noble Sædelighedsfølelse, der i alle Livets Forhold præger den sande Kvinde. Men kunde det ikke tænkes, at sjælelig Gift virker mere intensivt paa Kvinden end paa Manden, og at det hos hende, naar hun falder, er det i inderligste Forstand *kvindelige*, der faar Grundstødet. Hun dræber langsomt alle sine gode Følelser — ellers kunde hun jo ikke holde sit Liv ud — hun slappes, og bliver til intet.

Jeg ved det ikke. Men jeg tror, at det var rigtigt, da en Læge ved et Kvindefængsel engang sagde til mig: „Det er jo det fortvivlede, at mange af dem, jeg har med at gøre, ikke er Kvinder. De er Vrag, Intetkøn!“

Det vil, som sagt, lidet nytte at grunde over, hvorfor de faldne Kvinder i Roglen er dybere faldne og vanskeligere at rejse end Mænd. Lad Samfundet tage sin Del af Skylden, de „stygge“ Mænd deres — der bliver dog noget tilbage. At overvinde dette „noget“ bliver de Kvinders Sag, som har Evne til at faa deres faldne Søstre i Tale. Maaske trænger de netop til at nænsomme *Kvindehænder* ledte deres Vej ind i nye Baner. Her ligger der et stort Arbejde for Kvinderne. Fru Aggersborg vil sikkert være enig med mig i, at det bør tages op. —

Da mit Navn ikke vil have den ringeste Betydning for at give mit Indlæg nogensomhelst Vægt, skal jeg ogsaa her, skønt jeg kæmper mod en navngiven Dame, benytte mit Mærke — det prætenderer jo *kun* at være et Mærke — og „kalde“ mig

Filantrop.

Det svage Køn.)*

Svar til „Eda.“

Ordsprog kan være aldeles fortreffelige, naar man nøjes med at bruge dem hvor de passer, og ikke lader sig forlede til at anvende dem i Tide og Utide, hvilket en Del Samtidige, deriblandt min ærede anonyme Modstanderinde, viser en uheldig Tilbøjelighed til, hvorved der opstaar et Billedsprog, der i Forvirring ikke staar tilbage for det Babelske.

Ved „Edas“ Hunde maa jo her forstås Kønene, af hvilke der kun er to, hvilket Antal man ikke plejer at henføre under Betegnelsen „en Flok“; og naar det fremdeles er uomtvistelig

Sprogbrug at betegne Kvinderne som det svage — undertiden det smukke — Køn i Modsætning til Mændene, der kaldes det stærke — aldrig det grimme — Køn, da er jo al Mulighed for, at nogen kan føle sig „ramt“ af Wieds famøse Titel andre end netop Kvinderne, udelukket. „Eda“ kan godt kalde sine „Hunde“ hjem igen!

Det er jo meget kønt af „Eda“ at tro, at Wied ved det svage Køn forstaar alle de Mennesker, hvis Hovedformaal er det seksuelle; men i saa Fald kunde vel nok en Mand, der har Sproget saa vel i sin Magt som han, overkomme at finde en Titel, der var mindre udsat for at mistydes. — Just denne Efterladenhed er det, jeg i min Artikel bebrejder ham. Og den Efterladenhed er det, der kaster et uhyggeligt Skær over Tilegnelsen; naar jeg har kaldt denne for en ikke synderlig fin Opmærksomhed, betyder det akkurat det samme, som „Eda“ udtrykker ved en uhyre Uforsømmethed, — Selvfølgelig behøver dette ikke at „være til Forklejnelse for Fru Schandorph“; Uforsømmetheder falder jo gerne tilbage paa den, der gør sig skyldig i dem.

Det er rigtignok kedeligt, at „Eda“ ikke har læst den Bog, vi taler om, men maa dømme efter andres Domme, hvad man aldrig bør gøre; hun burde dog læse den, især da hun plejer at „more sig kosteligt“ over Wieds Bøger. Det interesserer mig uhyre at erfare om „Det svage Køn“ virkelig ikke vil „forarge“ hende en lille Smule.

„Eda“, mener, at naar Wied i sine Skildringer helst færdes mellem skamløse Kvinder, er det sikkert fordi, „det betaler sig bedst“. Dette er den haardeste Anklage, der kan rejses mod en Kunstner, og skulde den være berettiget, da burde det sig enhver Ven af sand Kunst at forarges højlig over en Digter, der var sunken saa dybt.

Hvorvidt jeg opnaar noget ved min Protest mod Wieds Titel eller ej, skal jeg lade være usagt. Derimod — naar en Bog trykkes i tre — maaske er det fire — Oplag, som rives bort i nogle faa Uger — saa tør jeg rolig sætte mit Hoved i Pant paa, at „Eda“ kan sidde og „ignorere“ den lige til Dommedag uden at det gør fjerneste Virkning.

Mariane Nielsen.

Et Par Bemærkninger

i Anledning af Mødet i Koncertpalæet den 13de Februar 1901.

Det har sin Betydning, at der afholdes Møder som det, der afholdtes i Koncertpalæet den 13de Februar, og det, at den Art Møder besøges saa stærkt, tyder paa, at der er en stærk og levende Interesse for religiøse Spørgsmaal oppe i Tiden — og saa udenfor Missionskredse og det i strængere Forstand kirkelige Omraade; det tyder ogsaa paa, at en sund og saare naturlig og forklarlig Reaktion mod Læretvang og Trostvang og aandelig Trældom er ved at arbejde sig frem og gøre sig gældende med stadig voksende Styrke og Alvor. Der er flere og flere Mennesker, som opdager, at selv om man løber Panden imod nogle af den ortodokse Kirkes vigtigste Dogmer og aldeles ikke kan faa disse til at stemme med, hvad man i sit inderste Væsen maa anerkende som sandt og godt, saa behøver det Hele dog ikke derfor at blive een fortvivlet Disharmoni for En, og saa behøver man dog ikke af den Grund at føle sig staaende udenfor alt Samfund med de højeste og bedste Magter eller forkastet af den evige Guds Kærlighed.

Her er en aandelig Frigørelse, som for ethvert Menneske, der erfarer den, vil faa Betydning for hele Personligheden og virke langt ud over sit egentlige Omraade.

Selv om man imidlertid følte sig i Sympati med ovennævnte Mødes Grundtanke og af ganske Hjerter kunde være med til at stemme for „mere Lærefrihed i Folkekirken“, saa var der dog adskilligt, der kom frem i Mødet, som var vel egnet til at vække alvorlige Betænkeligheder.

Det var saaledes (for at bruge et

meget mildt Udtryk) „kedeligt“ at lægge Mærke til, at de samme Mennesker, som protesterede mod Folkekirken „Vi alene vide“, og som forlangte større Lærefrihed for sig selv, at de flere Gange i Løbet af Mødet kom til at stille sig selv frem som dem, der alene sidder inde med den rette Lære, og som alene kan fortælle andre, hvad og hvorledes man skal tro og tænke, og det var ikke frit for, at den Mening skinnede frem, at medens de selv skulde have fuld Lærefrihed, saa var det dog ikke ganske afgjort, at det vilde være rigtigt at give Lærefrihed og Talefrihed til dem, der hylder modsatte Anskuelser.

Dette kom mest frem under Diskussionen, og herpaa ligger der maaske mindre Vægt, da der let under en Diskussion kan falde mindre vel overvejede Udtalelser; men det kom ogsaa stærkt frem hos Hr. Anton Jensen fra Harboøre, og her bør det ikke gaa upaataalt hen.

Selv om man ser bort fra det smagløse og overmodige i at fremstille sig selv som den, der alene forstaar og formaar at prædike Kristendommen saaledes, at dens Tanker kan give Genklang i „fattig Per Eriksen's Hjerter“ modtages af ham, saa turde det tillige være en stor Fejltagelse at mene dette.

Ganske vist er det uden Tvivl sandt, at mangen stakkels „fattig Per Eriksen“, som søgte til Kirken for at finde „Føde for sin Sjæl“, kun fik „Stene i Stedet for Brød“ — kun „gummelt Bogstøv“ og „mugne, forældede Læresætninger“ i Stedet for levende, varmende og begejstrende Sandhed; men det vilde dog være uberettiget og uretfærdigt at mene, at ingen Præst i Folkekirken „tror og derfor taler“, eller har en inderlig, levende Overbevisning om Sandheden af de Ting, han forkynner, og derfor ogsaa er i Stand til at lede andre Mennesker til „levende Vandstrømme“.

Nej, vil man have Frihed til selv at tro, hvad man sandt og inderligt kan tro, vil man have Lov til selv at danne sig en selvstændig Overbevisning og saa om de religiøse Spørgsmaal og vil have Lov til at udtale sin Overbevisning og lære sin Tro, saa maa man ogsaa indrømme andre ganske den samme Frihed, selv om disse andre tror og lærer noget, der strider mod ens egne Tanker og Forestillinger om en *ren, god og retfærdig Gud* — ja, man maatte indrømme andre den samme Lærefrihed, som man forlangte for sig selv, om end de gik saa vidt, at de troede og lærte, at udøbte, spæde Børn var hjemfaldne til en endeløs Pine i et evigt Helvede.

Man havde jo saa i Følge Lærefriheden Lov til at opponere og protestere, og man havde ogsaa Lov til at troste sig med, at en saadan Lære (og enhver anden Lære af samme Art og Natur) har sin Tid, og at den vil forsvinde af sig selv, naar Menneskeslægten en Gang kommer saa vidt i sin etiske Udvikling, at den vokser sig bort fra Trællesindet og ud af det usle, grusomme og umenneskelige, som findes i Menneskenaturen paa et lavere Udviklingstrin, og som alene giver Næring til slige Tanker og slig Tro.

De Mennesker, som og med Rette protesterer imod den ortodokse Kirkes „Vi alene vide“, maa endvidere vogte sig for at falde i den samme Snare og Vildfarelse, thi dette vilde foruden at være meget sørgeligt, tillige være meget latterligt.

Det eneste Standpunkt, vi Mennesker foreløbig med fuld Sandhed kan indtage, hvilken Kirke eller Tro eller Lære vi saa end bekender os til, er dog vist dette: Ydmygt at bøje vore Hoveder og erkende, at vi ved saare lidet, og at det eneste, selv det mest udviklede og stærkest troende og inderligst levende Menneske har opnaaet, er at have set *Glimt* af den evige Sandhed; men ingen Kirke og ingen Lærebbygning og intet filosofisk System lige saa lidt som noget enkelt Menneske har grebet eller modtaget eller udtømt *hele* Sandheden.

Mennesket naar sikkert aldrig „Sandhedens Bund“; der vil være nok for en evig Udvikling, og det er vel netop den største og dybeste Glæde — ja, selve Saligheden, at

søge sig dybere og dybere ind i Sandheden og udvikle sig til en højere og højere Erkendelse af den evige Gud og hans Væsens underfulde Storhed.
Helene Berg.

Fra Uge til Uge.

Dansk Kvindesamfund.

Man bedes bemærke, at det er den første og tredje Mandag aften i hver Maaned, at der i vore Lokaler paa Nørregade 33, Stuen, holdes Klub aften og hvor Medlemmerne har Lov til at medtage Gæster.

Damernes Blad

er overgaaet til et Aktieselskab og udkommer nu ugentlig under den tidligere Redaktion. Det udmærker sig ved en fiks og elegant Udstyrelse og indeholder mange Illustrationer. Som af Indbydelsen fremgaar, agter Bladet at „bryde med den forældede Tradition, som indsnævrede Kvinde-Bladernes Omraade til Køkken og Garderobe, til Romanlektur og gode Raad“ — i Sandhed en meget forældet Tradition, som Bladet altsaa indtil nu har levet paa! Det søger udelukkende sin Kreds blandt „Damer“, hvilket udtrykkelig fremhæves; det „henvender sig til den Kreds af Kvinder, hvori Dannelsen værdsættes“, men paa samme Tid venter det med sikker Forvisning, at „enhver dansk Kvinde“ vil betragte det som en Pligt, efter bedste Ævne at virke for Udbredelsen af Damernes Blad.

De tre første Numre indeholder hovedsagelig Artikler om Litteratur, Theater og Kunstindustri, holdt i den lyse og lette Tone, der, fuldstændig udelukker alle ængstende Spørgsmaal. Løvrigt savnes ikke de obligate Krydderier fra „Køkkenet og Garderoben“. Bladet koster 1,25 Kvartalet.

Sundhedsforeningen

giver i Aar som i Fjor et gratis Undervisnings Kursus for sine Medlemmer. Fagene bliver: „Sundhed og Sygdom i Tandperioden.“ Dr. Otto Lendrop. „Vejledning i Syges Pleje under Hjemmets daglige Forhold.“ Fru Secher-Leth. „Almindelig Sundhedslære.“ Dr. Mich Larsen. „Sundhedsmæssig Tilberedelse af de almindeligste Fødemidler.“ Fru Johanne Ottesen.

Som det ses, har Sundhedsforeningen valgt Emner, som de fleste Hjem har Brug for. Hvor ofte mener ikke en ung Moder, naar det lille Barn skriger, at det har ondt for Tænder, hvorimod det kan være ganske andre Aarsager. Fru Secher-Leths Vejledning til at pleje Syge under Hjemmets Forhold vil ogsaa være velkommen. Hvorledes Sengen skal redes, hvorledes den Syge skal løftes o. s. v. at tilberede Fødemidler saaledes, at Næringsstofferne af Fisk, Kød og Grøntsager faar den støst mulige Værdi, er ikke alle Kvinder tilstrækkelig kendt med. Og at give Oplysning om, hvorledes man skal bevare Sundheden, det er Sundhedsforeningens Hovedopgave.

De første Undervisnings-Timer begynder Tirsdag d. 19. Febr. Kl. 8.

Nye Medlemmer kan indtegnes hos Sekretæren, Fru Johanne Meyer, Nørrevaldgade 53.

Kontingent 1 Krone hele Aaret.

Indsendt.

Til Redaktionen af Kvinden og Samfundet!

I Anledning af Fru Johanne Münters Bog „Fra Morgenrødens Rige“ og en i Dansk Kvindesamfunds Blad indrykket Kritik eller Anmeldelse af denne Bog, tillader jeg mig at berigtige en enkelt, men ogsaa den største Fejl saavel i Bogen som i Anmeldelsen. Jeg citerer:

„Her lader den iøvrigt saa vel underrettede og konsekvente Buddhaisme os i Stikken. Om Maalet og Lønnen for disse 686 Fødsler, Livs og Døds Pinsler eg Besvær ved Bud-

*) Udhevet af os.

(Red.)

*) Se Art. „Det svage Køn“ i Nr. 4.